

honga'e misita e'e no cou

zou 'e atutuhcu si ngoveo hote ocia poususuhca, 'e h'oe'ea to ta pposeongana, ano'e ti'a'ausna ta seifu ho kiokai, ho 'e latocu at'oca ekoekotva ci 'tohxngx to, na'e seifu ho kiokai, te peela fihtote h'unano ti'a'ausna ho taieuha, 'ela ngohexngex ho kvo'nano momaemaezo tamo faeva ci 'to'tohnx,lea'sio anana'o lua panto ta axcxcxhx yatatiskova, zou na maitane'e, mate ptasmomia 'e 'ahnu tocuc'o 'oahngx.

eontan'e ananava ocia to'usni...aovaho 'olac'u meelx tma'hongx ho yupeahngxyx, at'inghi o'te mocu meelx mo'engho to topsx, ho tmopsx ta e'e to(mo na'nosino maica 'ela eonta fuengu ci 'oahngx to), ko'ko omiacu ake'a nona'vi teoteai ho axsvxsvxtneni, 'emo h'unasi ci te titha ma'cohio, te yaeza peela titha poecx'o ho esifou ta axcxcxhx tot afu'u mioci axsvxsvxtx momaemaezo,poa bohngx ta iachisi, hota mito cono suezophx.

at'inghi na inan'i, 'ate ahoza ta iachi to 'oyona, h'oe'ea, h'oehangva ho mapa-pasunaeno to ho poa ohmxemxa, yaica pa'ki'upi po'pa'cohivneni, na tenala asona lua txlxa titha ci mae'e, ho tac'u lano ahoza ocia poa bohmxemxa, 'atec'o na'no sonx! aovaho 'o micu anana'o tma'hongx ta e'eto, c'o a'xmxtx tmunsohx na zomxnoaxlx, tasicu peelxi ho aesisia talxa, 'e okosi ho inosi ta ahoito e'e! 'emo h'unasi cite titha ma'cohio, 'amo maica...

一、te boemi ta lato toehunga peelxi pasunaenva ci pasunaeno—
“pasu-kaemema”, mo maicx'e pasunaenva si...

kaemema kaemema 'o 'oko no kaemema

uoeo to feongo 'o 'oko no kaemema

panto tasi tocuni

(ma pasu-yoyaso no 'o'okoto).

二、te ahoza ta'to'tohngxva, nate atva'esi meelx cunm'u ta ahoitoe'e cite luatalxa ci e'eto,yaica tac'u epeia ho patoyangia hcu soteuyuna,zoucu ha'vac'o so'upa to tum'ausna to pasu-kemema, 'amo maica....

1. 'e inosi-- a e i o u x (mo nomx); 'e okosi--b c f h k l m n ng p s t v z ' y(mo maskx-via-xnmx).

2. 'otesi no 'ausna ta okosi ho inosi--to auyusi, 'e " okosi" mo maica-- c f h k l m n ng p s t v z ' y ; 'e "inosi" mo maica-- a e i o u x.

'ate teoezuhi 'e no 'ausnasi ho poamaica, 'e "okosi"--s m t k l c ng v y b n p z ' f h; 'e "inosi"-- o a i e x u.

3. 'e okosi ho inosi ha'va so'upa ta "pasu-kemema" ho pasunaenva to 'tmu'a'ausnasi; ho i'e e'a'ausnasi, mo maica....

kaemema kaemema 'o'oko no kaemema
s m t k l c ng v y b n p z '
(smotokx la congo vooya bono puzu'u)

uoeo to feongo 'o 'o'oko no kaemema
f h f f h f h f f h
(fiho 'u fifiho fiho 'u fifiho

panto tasi tocuni.

o a i e x u.

o'a i'e 'x'x 'u

('e "pasu-kemema", 'e hiasi man'i ho hiasi tmumayahea, mo auseoseolx; hcilano ocia poa na'no husansaneni, 'atelano poa h'unasi 'e mi'ausnasi, maihocieno-- poa fxhngoya 'o okosi; hof'oya 'o inosi; kua'nga 'ac'o soto'usnuasi).

三、 aeoca pa'acohivi totenala asona titha ci mae'e....

zou maitoeno o'amocumo ake'i meelx buacou, 'ate ahoz to ehohamo hoitoen' pasunaeno...nate ahoza pa'cohivneni, ho na'anoc'oso eahahafa ho poa yxemxemx ta mah'oh'oyunsova to, tatxkca na koasi mioci momaemaezo ci 'tohxngx, yaica ho a'upa auvahe po'pa'cohivneni na tenala, asona txlxa ho peela e'u'upa yafa ci mae'e to, maitaeno tate etoyngva ta oi'i--

1. smotokx-- smotokx to sxesx ne mita coeconx(natenala hia pat'a'ausna tomo faeva ci ma'maica, maitoeno-- tenva, canpiuta....)

2. la congo-- la congo ho is tifikica to yongo(cocoeconx, pasu-eyayongo....)

3. vooya-- 'a vooya 'o onko'u(ongo no hahocngx, mamespingi ho

av'u....)

4.bonx-- iachi bonx ho takocu sio(sio , feohx ta cou,ti'eopx ta f'ue.....)

5.puzu-- lato kaebx ngicu homo soyxmx(h'oehangxvato--maeono puzu ci zomx...)

6.fiho-- te'o fiho su(pasu-kaemema,la meelx toehungu eoyaso)

7.o'a-- o'as'a nu'u sico('emo cunm'u ci pat'a'ausna--- o'a , o'u , osu , osi , ohe, ocia....).

8.'x'x-- aupcio 'x'x(holapoa te'pupcio 'o foinana;ngieci....).

9.'u-- 'a nuu'u na sico('olato hia titho ta'''' ta cou).

10.fifiho-- 'e "fifiho" ohotola ananava na'no hioa ne noana'o(omo cunm'u ci pat'a'ausna,maitoeno--fiho ho fiifiho....).

四.i'ote peela e'u'upa cimo eonghu ci pat'a'ausna ta cou, mo na'ano koa epahpoho momaemaezo, tetono aiti'emo nomx ta oi'i--

1.yainca to ak'evoe. voyuana monana voyu na isi yaa to veoveoana to voyu ci voyx ne moso 'voeva(e'u'upa ho la cocoeconx ta cpucpuhu ne noan'o, ho hia a'xmta feinva 'e piepiya ta fuengu....).

2.mo meicaefi tamo meoino yx'px 'omo meoino yx'px, ho tikameosa 'omo eontomo okono yx'px cimo 'okono yx'px(e'u'upa 'o pupuzuto,mayasvito,zou acxcxhx 'ola ti'a'ausna hola to meesi....).

3.ci'so haa'o fiho! ho maicx aoko fiifiho! nto'unana mioci fifiho to fifi'i ne fiteuana(e'u'upa 'e h'oyunsova ho mapa-pasunaeno ta cou....)

4.tako hafa'o zusu ho cusu ho husu ho cuhu,tato uhne sunguana ho cumuhu(e'u'upa 'e onkota ma'o'oeonato ho maxhpxhpxngxto).

5.mo na'no kukukti 'one kupicana ho maezo mani'i 'o kupia ho kupica ho kuisi ho kuisngilu ho kuhkuyac'x; 'ote'so o'te amako kuciveni citesis'a cocvi to kut'i-puutu(peela exsvxta na mayuyuansou,maukukuzo ho mae'e'evi, zou ienitan'e ho ha'va e'u'upa 'e hexfxnga,ho 'olato kv'onano pateafa ci la somxs'eona ci mae'eto).

6.nia...'a mi'o suoczo'x ne mi'o e'fih,ho uhta omxza ta hihefza ho maeo tomo kengzu ci mengzu(mo tmu'tfuya eni) ; zou...'a mi'o suocio'x ne mi'o eskusku,ho uhta omia ta hihefia ho maeo tomo kengiu ci mengiu(mo tmutapangx eni).

('e pat'a'ausnasi ho tmu'a'ausnasi,'a mioso na'no yupa h'unasi,tela poa cohivneni ta 'o'okoto).

zou i'olaha titha ma'cohio ta 'oeonatmopsx, hois titheni ta cou, aovaho ta mamameoi to,la na'no goveo talxa ho lua ta'pae'a,tacueno biansohx ngohexngex, bxxpsxpsx, yutasufku, hocieno o'te asngcxc'o haa'o puku,ko'ko imiacu ta'to'tohngva ho asansana teoteai ho hioa eni;

aovaho 'oisc'o eafa ho peela tititha ci mae'e, lehe a'xmxta na'no kaeba talxi ho m'ameonga sucumu'i.

e'vonomo h'unasi ho sonx ci tela titha ma'cohio,at'inghi na hia memexlx exsvxsvxtx ho hia si mo'ma'cohioa natenala na'a hxsxvxta, ko'koeno nate mioci lema'cohio, kananazu auyu iachi na'nona'a tuop'opx tomo tmumameoi ho mahtiyaecinghi, ho mav'ov'o ci a'a'ausna ta cou,ho yaeza mituhci 'e tetola hia maeo ho titho ta e'e no mocmo, yaica telano peela phsansana ho etuhca natela pa'cohivnei, aemxemxhx tetola na'no eahahafa to'tousini, ho pout'ot'ova na koasi mioci bitotonx momaemaezo ci 'tohxngx,hoteno yaica,'atec'u asansanva peela eapaeo'a 'ola lua eftongi,maitoeno--mota'paeo'x,bxxpsxpsx,ma'mio,lue'amamia ho kuici 'tohxngx,zou 'e totontone ci ma'o'oahngx to,matec'o axmxtx ahoi ho soni, huhucmasi yohyosohuyu pahpasunaeno kokaekaebx,evavsxzx yu'ekaako ho asngcx mioci momaemaezo.

認識鄒語之根

鄒語甚難推展之主因，為國家政策、宗教及山區封閉傳統思維，前者可隨國家政策及宗教傳教方式與態度迎刃而解，後者對新事務之學習恐懼症為人之通病，為今要喚醒僅有之族人，並想協助…尤其已經能聽、說，但尚無法讀、寫者(部落族人大都如此)，故我們就花些時間研究並測試，此一不同且快速之教學方式，併可喚起、扶助學習者，建立自我及族群認同。

唯該獨特創思教學法，必先以自屬地理環境、族言、歷史故事、歌謠..等為其入門，並同時輔陳未來子、母音速記法各相關詞彙，正式進入教學則水到渠成，尤其已能說族語者，僅需「真正的鳥」叫一輪，鄒語之根(子、母音)即可記得且永不遺忘，創意教學方式說明如后：

一、選用部落族人朗朗上口熟悉之歌謠「蟑螂歌」。

kaemema kaemema 'o'oko no kaemema

蟑螂 蟑螂 小孩子的 蟑螂

uoeo to feongo 'o'oko no kaemema

進入 洞裡 小孩子的 蟑螂

panto tasi tocuni.

有 它會 蓋住到

(係鄒族部落孩提時之唱遊活動歌謠)。

二、先考量與子、母音最接近、且易記之鄒語詞彙部份，選出並排列組合，再套用「蟑螂歌」如下：

1. 鄒族子音：b c f h k l m n n g p s t v z ' y (計16個)；母音：a e i o u x (計6個)。

2. 子、母音排序：

原有子、母音排序，子音為：c f h k l m n n g p s t v z ' y；母音為：a e i o u x。

調整子音為：s m t k l c n g v y b n p z ' f h；母音為：o a i e x u

3. 子、母音套用「蟑螂歌」之唱法及其意義：

kaemema kaemema 'o'oko no kaemema

s m t k l c n g v y b n p z '

(smotokx la congo vooya bono puzu'u)

撞到頭 會痛 voya(人名)吃我的火

uoeo to feongo 'o'oko no kaemema

f h f f h f h f f h

(fiho 'u fifiho fiho 'u fifiho

跟隨 我 婚役 跟隨 我 婚役

panto tasi tocuni.

o a i e x u.

o'a i'e 'x'x 'u)

不是我的這個糞

(「蟑螂歌」字數及節拍適宜；為分辨清楚，教學時可採顏色標註，如紅色為子音；黃色為母音；黑色為輔助音)。

三、輔陳未來子、母音速記法各相關詞彙：

對尚未具族語能力者，宜先採故事教學方式引領進入鄒族文化領域，並強化其學習思維，尤以事先溶參或引伸，可能與子、母音教學各相關之詞彙，諸如下列各項：

1. smotokx(撞到頭)：他走路時頭撞到電線杆(新事物族語詞彙及說法，諸如手機、電腦...等)。

2. la congo(會痛)：螃蟹夾到會痛(漁獵、螃蟹歌...等)。

3. vooya(人名)：我的名字叫vooya(鄒族男、女名字、狗名...等)。

4. bonx(吃)：肚子餓要自己吃飯(九、鄒族之月份、請用餐...等)。

5. puzu(火)：天冷時我們喜歡烤火(故事—取火種之鳥...等)。

6. fiho(跟隨)：我要去(蟑螂歌—大家一起活動...等)。

7. o'a(不是)：那個不是我的(與o'a相近之用語，如o'a, o'u, osu, osi, ohe, ocia...等)。

8. 'x'x(糞)：趕快拉屎(催促小孩拉屎之情境用語)。

9.'u我：那是我的(鄒語使用「'」之各類情形)。

10.fifiho(婚役)：婚役為鄒族傳統習俗(近似詞彙 如跟、一直跟隨)。

四、引伸教學鄒詞之美，極具學習誘因。

1.石家的voyu阿公說：voyu八月的時候，在veoveoana拿到八隻飛鼠(古時各類狩獵文化、尊重山之靈...等之概述)。

2.一隻大老鷹飛過大圍籬，去捉住小圍籬上的小老鷹(會所文化、mayasvi、各類祭儀...等之概述)。

3.怎麼任意跟著，且一直跟著，我本來要去親家，fiteuana(地名)的檳榔園工作(特有文化、習俗、歌謠...等之概述)。

4.你要帶獸皮、小鐵杵、湯匙、嫩筍，我們要去sunguana ho cmuhu(鄒族各地名、大自然...等之概述)。

5.kupicana(里佳一處地名)很多小蜂，也很多kupia、kupica、kuisi、kuisngilu、kuhkuyac'x，不要連口紅的不擦，否則會被野藍莓嘲笑(動物、植物等之概述，並藉此順勢將平時較難啟齒之相關詞彙，如男、女器官、行為等非常自然帶入)。

6.是的...我去看水管，並到hihefia的上方處，去取彎曲的矛的時候，我咳嗽了。

(情意表達---詞彙的運用及語言的表達，兩大社具明顯之差異性，要讓我們子女瞭解)。

「制式教學」套用原住民及鄒族年長學習者，誠屬難記、易忘，導致害怕、排斥甚或反彈，所以決定盡我們所能協助執行，尤以引伸教學更為學習者所喜愛，雖為特殊、快速之教學方式，唯施教者之能力及教學方式乃為關鍵，是以為師者，必需自我強化對鄒族社會，及較深層族語、文化之能力，並正視外來語之取用性及採行度，始可清楚並明確作鄒族傳統文化及族語之教學。

規劃性之引領學習，可強化學習誘因，啟動其極積主動學習動機，及協助建立自信心，尤其可消除年長學習者，諸如：「難記、易忘，易喪失信心而抗拒學習」之心理因素，多才多藝的族人，真的！就會從待兒起，每天吹吹口哨、唱唱歌、高高興興的手牽小手，一起快樂的上學去。